

Time: 3 hours/2 ½ Hours

Marks: 100/75

- N.B. 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks. (20/15 marks each)
3. Students under 75/25 pattern will attempt 5 questions.

Q1. What are the objectives and factors influencing foreign policy? What are the determinants of India's foreign policy?

OR

Define Diplomacy. Discuss the role and changing nature of Diplomacy.

Q2. Examine the relations between India and Russia.

OR

Examine the various issues between India and USA. What is the future of Indo-US relations?

Q3. Explain the relations between India and Pakistan with reference to the historical background, conflicts, irritants and future.

OR

Elaborate the establishment and growth of SAARC. Explain the role of India in SAARC.

Q4. Evaluate India's role in the United Nations with reference to peacekeeping.

OR

Discuss the establishment and development of ASEAN. Discuss India's links with ASEAN.

Q5. Write short notes on any three/two of the following:

1. Determinants of foreign policy.
2. Types of Diplomacy.
3. Indo-China relations.
4. India and Bangladesh.
5. ASEAN India Free Trade Zone.

*****

[वेळ: ३ तास / २.३० तास]

[गुण: १०० / ७५]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. १०० जुज आणि ७५/ २५ गुण आकृतिबंधातील विद्यार्थ्यांनी पाच प्रश्न सोडवावेत.

प्रश्न.१ परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्टे सांगून त्यावर प्रभाव पाडणाऱ्या घटकांबाबत माहिती द्या. भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे निर्धारक घटक कोणते आहेत?

किंवा

राजनयाचा अर्थ सांगा. राजनयाचे बदलते स्वरूप आणि भूमिकेची चर्चा करा.

प्रश्न.२ भारत – रशिया संबंधाचे परीक्षण करा.

किंवा

भारत आणि अमेरिका संबंधादरम्यानच्या विविध प्रश्नांचे परीक्षण करा. भारत – अमेरिका संबंधांचे भवितव्य कसे असेल?

प्रश्न.३ भारत-पाकिस्तान संबंधांबाबत ऐतिहासिक पार्श्वभूमी, संघर्षाचे मुद्दे आणि संबंधाचे भवितव्य यासंदर्भात चर्चा करा.

किंवा

सार्कची स्थापना आणि विकासाबाबत सविस्तर विवेचन करा. सार्क मधील भारताची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न.४ संयुक्त राष्ट्रसंघातील शांतता रक्षण संदर्भात भारताच्या कामगिरीचे परीक्षण करा.

किंवा

आसियानची स्थापना आणि विकास याबाबत चर्चा करा. भारताच्या आसियान संबंधी धोरणाची चर्चा करा.

प्रश्न.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन/तीन वर टिपा लिहा.

१. परराष्ट्र धोरणाचे निर्धारक घटक
२. राजनयाचे प्रकार
३. भारत-चीन संबंध
४. भारत आणि बांग्लादेश
५. आसियान भारत मुक्त व्यापार क्षेत्र

*****